

(i) Printed Pages : 4

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

3	3	6	4
---	---	---	---

Exam. Code :

0	4	0	3
---	---	---	---

Master of Arts [Sociology] 3rd Semester
(2123)

METHODOLOGY OF SOCIAL RESEARCH

(In all Mediums)

Paper—SOC—R-426

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 80

Note :— Attempt **FIVE** questions in all, including Question No. 1, which is compulsory and selecting **ONE** question from each Unit.

1. Write short notes on the following in **30-35** words each :

(i) Empiricism.

(ii) Interpretive School of Social Research.

(iii) Objectivity in Social Research.

(iv) Quantification in Social Research.

(v) Sampling Error.

(vi) Two advantages of sampling.

(vii) Purposive sampling.

(viii) What is Naturalistic Enquiry ?

(ix) Weakness of Qualitative Research.

(x) What are narratives ?

10×2=20

UNIT-I

2. Discuss the relevance of Positivistic School of Social Research in Contemporary Research. 15

3. Write a note on objectivism and constructivism in Social Research. 15

UNIT-II

4. Discuss various Methodological Dilemmas in Social Research. 15
5. What is methodological individualism and methodological collectivism ? How they are different ? 15

UNIT-III

6. Discuss advantages and disadvantages of theoretical sampling. 15
7. Discuss various types of probability sampling. 15

UNIT-IV

8. Write a note on Ethnography. Support your answer with examples. 15
9. What is Action Research ? How Action Research is useful in Sociology ? 15

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- कुल पांच प्रश्न करें, साथ ही प्रश्न नं. 1 अनिवार्य है। प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न करें।

1. निम्नलिखित पर 30-35 शब्दों में संक्षिप्त नोट लिखें :

- (i) अनुभववाद।
- (ii) सामाजिक अनुसंधान का व्याख्यात्मक मार्ग।
- (iii) सामाजिक अनुसंधान में वस्तुनिष्ठवाद।
- (iv) सामाजिक अनुसंधान में परिमाणीकरण।
- (v) नमूनाकरण त्रुटि।
- (vi) नमूना लेने के दो फायदे।
- (vii) उद्देश्यपूर्ण नमूनाकरण।
- (viii) प्रकृतिवादी पूछताछ क्या है ?

(ix) गुणात्मक अनुसंधान की कमजोरी।

(x) आख्यान क्या है ?

10×2=20

यूनिट-1

2. समसामयिक अनुसंधान में सामाजिक अनुसंधान के संकारात्मक मार्ग की प्रासंगिकता पर चर्चा करें। 15
3. सामाजिक अनुसंधान में वस्तुनिष्ठवाद और रचनावाद पर एक नोट लिखें। 15

यूनिट-11

4. सामाजिक अनुसंधान में विभिन्न पद्धति संबंधी दुविधाओं पर चर्चा करें। 15
5. पद्धतिगत व्यक्तिवाद और पद्धतिगत सामूहिकता क्या है ? वे कैसे भिन्न हैं ? 15

यूनिट-111

6. सैद्धांतिक नमूने के फायदे और नुकसानों पर चर्चा करें। 15
7. विभिन्न प्रकार के संभाव्यता प्रतिचयन पर चर्चा करें। 15

यूनिट-1V

8. नृवंशविज्ञान पर एक नोट लिखें। उदाहरण सहित अपने उत्तर का समर्थन करें। 15
9. क्रियात्मक अनुसंधान क्या है ? समाजशास्त्र में क्रियात्मक अनुसंधान किस प्रकार उपयोगी है ? 15

(पंजाबी अठुव्वाच)

ਨੋਟ :- ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।
ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਉੱਤੇ 30-35 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
- (i) ਅਨੁਭਵਵਾਦ।
- (ii) ਇੰਟਰਪ੍ਰੇਟਿਵ ਸਕੂਲ ਆਫ ਸੋਸ਼ਲ ਰਿਸਰਚ।
- (iii) ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਉਦੇਸ਼ਤਾ

- (iv) ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਪਰਿਮਾਣੀਕਰਨ।
- (v) ਸੈਂਪਲਿੰਗ ਗਲਤੀ।
- (vi) ਨਮੂਨਾ ਲੈਣ ਦੇ ਦੋ ਫਾਇਦੇ।
- (vii) ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਣ ਨਮੂਨਾ।
- (viii) ਕੁਦਰਤੀ ਜਾਂਚ ਕੀ ਹੈ ?
- (ix) ਗੁਣਾਤਮਕ ਖੋਜ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ।
- (x) ਬਿਰਤਾਂਤ ਕੀ ਹਨ ?

10×2=20

ਯੂਨਿਟ-1

- 2. ਸਮਕਾਲੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ ਦੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਮਾਰਗ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15
- 3. ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਉਦੇਸ਼ਵਾਦ ਅਤੇ ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-II

- 4. ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਧੀ ਸੰਬੰਧੀ ਦੁਬਿਧਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15
- 5. ਵਿਧੀਗਤ ਵਿਅਕਤੀਵਾਦ ਅਤੇ ਵਿਧੀਗਤ ਸਮੂਹਵਾਦ ਕੀ ਹੈ ? ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ? 15

ਯੂਨਿਟ-III

- 6. ਸਿਧਾਂਤਕ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15
- 7. ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਨਮੂਨੇ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-IV

- 8. ਨਸਲੀ ਵਿਗਿਆਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਉੱਤਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰੋ। 15
- 9. ਕ੍ਰਿਆਤਮਕ ਖੋਜ ਕੀ ਹੈ ? ਸਮਾਜ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਆਤਮਕ ਖੋਜ ਕਿਵੇਂ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ ? 15